

ВТУ “Т. Каблешков”

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ДЪЛГОТРАЙНОСТ

доц. Атнаджова

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ДЪЛГОТРАЙНОСТ

При невъзстановяемите обекти свойствата „безотказност” $\equiv$ ”дълготрайност”.

Показателите за дълготрайност за възстановяемите обекти представляват избрани стойности на случайните величини „ресурс” и „експлоатационен срок”.

Ресурс T_r – отработката на обекта от началото на експлоатация или от неговото възстановяване до достигане на граничното му състояние (чистото време на работа).

Експлоатационен срок T_e – календарната продължителност на работата на обекта от началото на експлоатация или от неговото възстановяване след основен ремонт до настъпване на граничното му състояние.

Гранично състояние: бракуване или изваждане от експлоатация; необходимост от ремонт.

Като показатели на дълготрайност се използват:

- среден ресурс $\bar{T}_p$
- медианен ресурс T_{pme} и
- гама-процентен ресурс $T_{p\gamma}$.

Всеки от тези показатели може да бъде сумарен, междуремонтен, до първи капитален ремонт и т.н.

Гама-процентен ресурс $T_{p\gamma}$ е отработка в течение на която обектът няма да достигне своето гранично състояние с вероятност $\gamma\%$.

При известен закон на разпределение на отработката $f(t)$ и е зададена γ , $T_{p\gamma}$ може да се определи по израза:

$$P(T_{p\gamma}) = \int_{T_{p\gamma}}^{\infty} f(t)dt = \gamma$$

След решаване по отношение на долната граница на интеграла.

За транспортните средства като цяло задължително се задава показателят среден експлоатационен срок $\bar{T}_e$

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА РЕМОНТОПРИГОДНОСТ

Вероятност за възстановяване $P_B(t)$ – вероятността, че продължителността T_B на работите по възстановяване на работоспособността на обекта (при ремонт) няма да повиши предварително за задената величина t . Тя представлява функцията на разпределение $F_B(t)$ на времето за възстановяване T_B .

$$P_B(t) = P(T_B < t) = F_B(t) = \int_0^t f_B(u) du$$

($f_B(t)$ – плътност на разпределение на величината T_B).

$$\hat{P}_B(t) = \frac{n(t)}{N}$$

$n(t)$ – бр. на възстановените изд. в рамките на периода t .

Дефинира се и величината **интензивност на възстановяването $\mu(t)$** – условна плътност на разпределение на времето за възстановяване на обекта при условие, че до разглеждания момент от време възстановяването не е завършено.

При Поасонов процес на възстановяването:

$$P_B(t) = 1 - e^{-\mu t} \quad ; \quad \mu = \text{const}$$

Средно време за възстановяване

$\bar{T}_B$ – математическо очакване на случайната величина T_B .

$$m_t = \int_0^{\infty} t f_B(t) dt = \int_0^{\infty} [1 - P_B(t)] dt = \bar{T}_B$$

$$\bar{T}_B = \frac{\sum_{i=1}^N t_i}{N}$$

(t_i – наблюдаваното време за възстановяване на i -тия обект; N – броят на възстановяваните (под наблюдение) обекти).

При Поасонов процес на възстановяването (експоненциално разпределени времена на ремонт) интензивността е:

$$\hat{\mu} = \frac{1}{\bar{T}_B} = \frac{N}{\sum_{i=1}^N t_i}$$

КОМПЛЕКСНИ ПОКАЗАТЕЛИ НА НАДЕЖДНОСТТА

Комплексните показатели оценяват поне две от основните свойства на надеждността – безотказност, дълготрайност, ремонтпригодност.

Коефициент на техническо използване $K_{ти}$ – отношението на времето, през което обектът е бил работоспособен в даден период, към общата продължителност на периода.

$$K_{ти} = \frac{\sum_{i=1}^N t_i^p}{\sum_{i=1}^N t_i^p + \sum_{i=1}^N t_i^{np} + \sum_{i=1}^N t_i^{cp}}$$

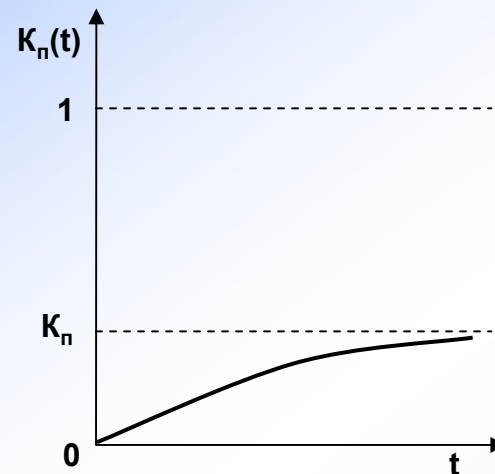
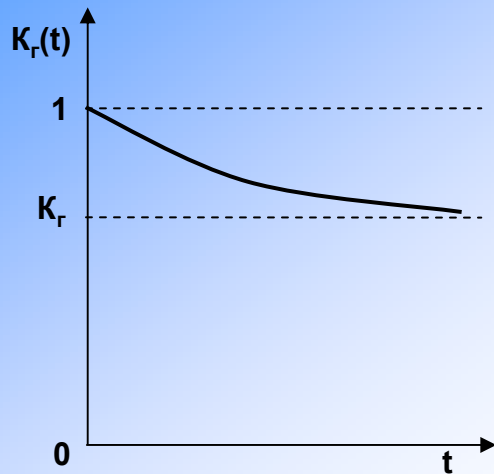
(t_i^p – сумарното време в работа на i -тия обект; t_i^{np} - сумарното време на престой в планови ремонти; t_i^{cp} - сумарното време на престой в случайни (непланови) ремонти.)

Коефициент на готовност K_r – вероятността, че обектът ще бъде работоспособен (готов за работа) в произволно избран момент t с изключение на времената за планови ремонти и технически обслужвания или престои по други причини, несвързани с надеждността.

$$\hat{K}_r = \frac{\sum_{i=1}^N t_i^p}{\sum_{i=1}^N t_i^p + \sum_{i=1}^N t_i^b}$$

(t_i^p – сумарното време в работа на i -тия обект, от общо N наблюдавани обекти; t_i^b - сумарното време за възстановяване след получени откази)

В теорията на надеждността е разработен математичен апарат за изследване готовността на обектите, при които са ясно дефинирани времената t_{ip} и t_{ib} . Използва се функцията на готовност $K_r(t)$ (нестационарен коефициент на готовност), която от 1 (при $t = 0$) постепенно намалява с нарастване на времето t като асимптотично клони към „стационарния“ коефициент на готовност K_r .

Функции на готовност и престой

При Поасонов поток на отказите, с параметър (интензивност) на потока ω и Поасонов поток на моментите на възстановяване след отказ, с интензивност μ , функцията $K_r(t)$ има вида:

$$K_r(t) = K_r + \frac{\omega}{\omega + \mu} \exp[-(\omega + \mu)t]$$

където $K_r = \frac{\mu}{\omega + \mu} = \frac{\bar{T}}{\bar{T} + \bar{T}_B}$ Защото $\bar{T} = \frac{1}{\omega}$ $\bar{T}_B = \frac{1}{\mu}$

Аналогично се определя и функцията на престоя $K_n(t)$, която при $t \rightarrow \infty$ се приближава към „стационарния“ коефициент на престоя K_n :

$$K_n = 1 - K_r = \frac{\omega}{\omega + \mu} = \frac{\bar{T}_B}{\bar{T} + \bar{T}_B}$$

Комплексният показател – вероятност за нормално функциониране
 $P_{\text{нф}}(\tau, t)$ изразява вероятността, че в произволен момент τ изделието е работоспособно и ще продължи да работи безотказно още време t , т.е. в интервала $(\tau, \tau+t)$.

$$P_{\text{нф}}(\tau, t) = K_{\text{г}}(\tau)P(\tau, \tau + t)$$

При установен процес на експлоатация (стационарен случаен процес), когато в интервала $(\tau, \tau+t)$ не се е появил нито един отказ, $P_{\text{нф}}^{(0)}(t)$ се нарича коефициент на оперативна готовност $K_{\text{ог}}$.

$$K_{\text{ог}} = K_{\text{г}}P(t)$$

($P(t)$ – вероятност за безотказна работа за време t в установен режим.)

Благодаря за вниманието!

dba55@abv.bg